„בושם לפארים"

כשלון התזמורת הישראלית באמריקה, כמוסד רציונטיבי של הארץ, מוכיח, כי מוסד אמנותי לאומי אינו יכול להשתמט מן המציאות, שבתוכה הוא נושם ומתקיים. כאשר הרימו מבקרים בארץ את קולם נגד הגישה „למען הקופה המלאה", היו רבים, שמתחו ביקורת על דברי המבקרים, וכינו אותם שוביניסטים, יחסה של התזמורת היש־ראלית כלפי הקומפוזיטורים יהוירטואוזים המקומיים, היה תמיד רחוק מלהיות מעודד. טענת התזמורת: „המוסיקה המקומית והאמן המקומי, שניהם אינם מושכים קהל", לא היתה מתקבלת על הדעת, גם אילו לא היו נמכרים כל הכרטיסים לקונצרטים של התזמורת בלאו הכי. וכך נוצר, במשך הזמן, מצב מוזר: העומדים ליד הגה החיים המר־סיקליים טוענים, שלקהל אין יחס חיובי כלפי היצירה המקורית והכשרונות המקו־מיים, ואילו הקהל אינו מכיר, בעצם, די הצורך את המוסיקה הישראלית ואת האמנים.

ישראל פופולרית. בנסוע התזמורת לאמריקה, ביקשה להנות מהפרסום שיש לישראל בעולם, אך לא לקחה עמה את הרוח הישראלית; לא ביצירה ולא בנגינה. וכך אירע, שגדול המבקרים המוסיקליים של אמריקה, וירג'יל תומסון („ניו יורק הרלד טריביון") כתב: „לשמוע את קוסביצקי וברנשטיין ברפרטואר המוסיקלי הידוע, הוא ודאי תענוג. אבל, כאשר תזמורת באה מתל־אביב לאמריקה, להראות לנו את שני המג־צחים האלה, וכדי להשמיע לנו מוסיקה של שומן ושאבו, הרי זה כאילו הביאו בושם לפריז..."

„אינני יכול להאמין", מסיים תומסון את רשימתו, „שגם בביתה אין לתזמורת זאת משהו מרוח ארצה... ישראל היא — חדשות, ישראל היא פופולרית, ויש לה תזמורת יפה. היא צריכה גם אורינטצי־משלה במוסיקה..."

ואולין דאונס מה„ניו יורק טיימס" כתב: „...בשביל כותב שורות אלה היה דבר אחד מעניין ביותר: המוסיקה מישראל..."

מה ביקשה התזמורת הישראלית להוכיח לאמריקאים? כי הציונות הביאה לידי הקמת מוסד תרבותי בעל ערך, תזמורת סימפונית יחידה במזרח התיכון הראויה לשמה? כי זוהי התזמורת הטובה ביותר בעולם? קיומה של תזמורת סימפונית טובה בישראל היה ידוע. ואשר לטיבה, העריכוה כראוי: התלהבו מכלי המיתרים המצוינים, הוסיפו ואמרו, כי אין כלל להשוות אותה לתזמורת הוירטואוזיות של אמריקה.

על תגובת הקהל האמריקאי מוסר אחרן דומניץ, שנלווה אל התזמורת במסעה בש־ליחות העולם הזה:

כושים עם כרטיסים. ביום ראשון, 7.1.51, שעה 8¼ בערב, באולם „קונסטיט־יושן הול", ואשינגטון. בעוד 15 דקות ייפתח סיבוב התזמורת הפילהרמונית היש־ראלית, יישמע קונצרט הבכורה בניצוחו של סרגיי קוסביצקי.

האולם הגו חלק מן הדברים הקרויים מסורת בארה"ב. לפני שנים מעטות, יצא במפח נפש ס. הורוך, האימפרסריו של מיראן אנרדסון (הזמרת הכושית המפו־

התזמורת הישראלית בוואשינגטון
סחפה את הטיפות האחרונות

ארת), שניסה לשכור את האולם. אגודת „בנות המהפכה האמריקאיות" המנהלת את האולם, סענה: „הזמרת גדולה אך... צבע עורה — שחור". עד היום הזה, סגורה בפני האולם בפני אמנים כושים. לעומת זאת מותר „לכושים להכנס (עם כרטיסים) ולשבת לצידם של לבנים", לפי תקנון האגודה. האולם מוקף ביציע רחב וגדול, הבנוי בשיפוע, שתחילתו באולם וסופו צמוד לתקרה. הבמה פתוחה כולה כלפי האולם ומקושטת בפיתוחים אמניתיים.

השטח הריק. תאו של הנשיא טרומן היה השטח הריק היחידי באולם המאוכלס, מפה לפה, בשמנה וסלתה של היהדות הוא־שינגטונית, השגרירות הישראלית. טרומן, שלפני כשבועיים מצא שעה פנויה לכבד את התזמורת הבוסטונית בנוכחותו, באולם זה, היה עסוק, ולא הופיע למרות רחשי ידידותו לד"ר קוסביצקי.

במסדרונות הארוכים מכרו תכניות למזכרת, מהודרות וגדושות מאמרי סקירה מלהים בתצלומים של חברי התזמורת, סו־ליסטים, מחברים ישראליים ומנצחי התז־מירת. הכל מוזכרים בחוברות מלבד פאול פארה, הצרפתי, שדוקה לו חלק רב בגיבו־שה של התזמורת לקראת סיבובה, ובעיקר ע"י צרוף כלי־נשיפה צרפתיים.

חלקו הגדול של הקהל הגיע לאולם במצב־רוח נרגן. רוב הבאים הם אזרחים אמריקאיים הגונים (משלמי מסים כבדים לממשלת ארה"ב) וגם ציונים גדולים. נדבנים בשיעור של 10 עד 10.000 דולר לשנה, עפ"י מעמדם החברתי. והנה הפ־תעו עם נזדמן מאורע שגם להם חלק בו. אך „הסתדרות ציוני ושינגטון" עשתה חש־בון אחר. הקונצרט בואשינגטון, שנערך בחסותה, נראה מקור סחיטה הגון.

המחירים ירדו. ההסתדרות קבעה מחירי כרטיסים דמיוניים. רק מיליונרים יכלו להרשות לעצמם מותרות אלו בשם „קונצרט של תזמורת לא נודעת". אם כי מיליונרים רוחשים לרוב בוואשינגטון, הרי מספרם אינו מספיק למלא 3800 מקו־מות ישיבה. נוצר מצב, שבעזרת הקונצרט נשאר חלק גדול ממקומות האולם בקופה, לאחר שציונים גדולים רבים, נאלצו בכאב לב לותר על הקונצרט. בלית ברירה, ממש ברגע האחרון ירדו המחירים ירידת־פלא. אנשים ישבו באולם בשורה אחת, ושלמו מחירים שונים בתכלית. כך או אחרת, עתה ישבו כל דורכים ומתוחים, אם אמת הם דברי הרבים, הרי בעוד רגעים ספו־רים יאוינו לצלילי התזמורת שכולה יהודית.

מנגנים בלי מנצח. פעם ראשונה בדברי ימי ה„קונסטיטיושן הול", קלטו חדרי ההלבשה מספר כה רב של לשונות, בעת ובעונה אחת: פולנית, גרמנית, רו־סית, צרפתית, הונגרית, אנגלית, אידיש וגם — עברית. כל זה בעת ששגרירויה המוסיקליים של ישראל ניסו לפרק את העצבנות, שרבצה עליהם. מנגנים החלו מכוונים את כליהם; יהודיה התבוננה בהם בהתפעלות: „ראה", פנתה אל בעלה, „אפילו בלי מנצח, הם כבר מנגנים עצום". ד"ר לטמן, הרופא החביב, המלווה את ישה חפץ במסעותייו הרחוקים (לאחרונה בארץ) נתרגש קצת. „הראו להם", אמר ליוסף קמינסקי. האיש, תושב ואשינגטון, המכין את בני עירו חודשים אחדים לקראת „המאורע הגדול ביותר בדברי ימי המו־סיקה".

מנחם אבידום (מהלר קלקלשטיין), ש־שבר אחת מרגליו לפני כחודשיים, בשעה שהחליק על שיש מלון „המלך דוד" בי־רושלים, התהלך עתה, מקלו סועדו. הוא סקר את האולם במבט מלכותי, פזל אל עבר תא הנשיא הנעדר.

קדרי מקבלת מפתח. קלרי סר־בש, מנגנת הנבל החמודה, בשמלת ערב מבריקה, לחייה אדומות מהתרגשות, נר־אתה תמודה מתמיד ודברה עם לורנר וא־ליס פניבש ב... הונגארית. „איזו שפה זאת?" שאלה אמריקאית צעירה „אינך שו־מעת?" ענה בן לויתה, „עברית, כמובן". קלרי סרבש והפניבשים שוחחו על המ־סיבה, שהתקיימה אחה"צ אצל ראש העיר, בה קבלה קלרי, נציגת התזמורת, את מפתח העיר והמחוז.

השעה 8.30 ובאמריקה נוהגים לדייק. יעקב סורוביץ מוחה כפים, עפ"י המסורת — סימן למנגנים לעלות. הם עולים על הבמה משני צידיה. הקהל מקבלם בתשו־אות. אחרון עולה רודולף ברגמן, הנגן הראשי הערב. ד"ר קוסביצקי נראה מס־רך דרכו לאיטו, שחוח קמעה. הקהל מת־רומם על רגליו הכל מוחאים כף בהתלה־בות.

לאחר ההמנון האמריקאי, נוגנה „התק־וה" ולאחריה החלק האיטי, „תהילים", מתוך הסימפוניה הראשונה של בן־חיים. הסימפוניה החמישית של פרוקופייב הש־לימה חלק ראשון של התכנית. השני: — הסימפוניה הרביעית של צ'ייקובסקי, בניצוח קוסביצקי בביצוע התזמורת הפיל־הרמונית הישראלית אשר סחטה מהיצירה את הטיפות האחרונות.

תשבץ מס. 54

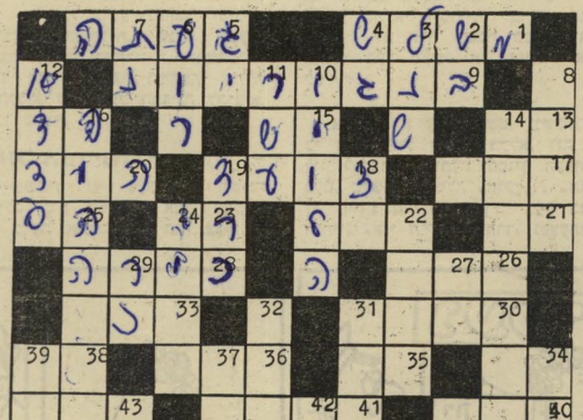

מאוזן: 1) בעל שלושה ממדים (בהגד־סה); 5) יללה מתוך צער; 9) מדינאי יש־ראלי; 13) בעינים פקוחות; 15) קיים; 16) פחד בלי אמצע; 17) מומחה לעקבות; 18) סוסע; 20) הדר; 21) הלואי; 22) מומחה לקליעת פיאה נוכרית; 23) רזה (בראשית מ"א); 25) שקט! 26) סדר; 28) תנור גדול; 30) אחת מן המדות, שהתורה נדרשת בהן; 33) נחיצות; 34) תן! 35) עטרת פרחים; 36) מכשיר ימי; 38) נעלה; 40) רקורד; 41) ביטוי; 43) ענף רך ודק; 44) עוד; 46) בעל־חיים; 48) סימן מוסיקלי, 49) קבו־צת הערפילים הגדולה בשמים; 53) תצ־אי בים השחור; 54) צילינדר.

מאונך: 2) קבוץ עגנים; 3) שבולת הדגן (בראשית מ"א); 4) מנת אוכל; 5) שר־על המדבר (ישעיהו י"ג); 6) קרום הבשר החי; 7) תא (בראשית ו'); 8) חוג; 10) מין כנור בעל צלילים נמוכים; 11) אוי לו ואוי לשכנו; 12) מצע בתוך הנעל; 14) תחום צבורי; 16) תסרוקת משערות זרים; 18) עבר; 19) מסילה; 22) נסתר; 24) עני; 27) משען לחולה רגל; 29) טבור החי (יחזקאל ט"ז); 31) מפחד; 32) מלאכת ב־היקף גדול; 34) העברה; 37) בור לדרי־כה עגבים; 39) כיתור; 42) לא צר; 45) חוטי האורך באריג; 47) מקום ריק; 49) מד לעוצמת האור; 50) מקוה רחב ידים; 51) יום טוב; 52) בתוכי.

פתרון תשבץ מס' 52

מאוזן: 2) אכן; 6) פחד; 8) מבריא; 10) כסא; 12) צי; 13) רק; 14) כל; 15) מץ; 16) חקלאי; 18) תבערה; 19) מתפטר; 21) מילא; 24) הרף; 25) סילו; 28) סעד; 29) רש; 31) ממן; 32) יען; 34) גר; 35) קנוח סעודה; 36) ין; 37) נכה; 39) בד; 40) תל; 41) הדס; 42) תכלת; 44) גלימה; 51) הכחשה; 53) עש; 54) לג; 56) יד; 57) תא; 58) שטן; 60) הרהור; 63) נצר; 64) נרד.

מאונך: 1) צח; 2) אבק; 3) כר; 4) גיב; 5) טס; 6) פיח; 7) דחליל; 8) מרים; 9) אלתר; 10) כנעני; 11) אמה; 17) מפריס פרסה; 20) טף; 21) מערכת; 22) יד; 23) ארנבת; 25) סנדלר; 26) לי; 27) ועידה; 28) סגן; 30) שוד; 31) מות; 33) גנס; 38) הך; 41) הב; 43) לגיון; 44) פר; 45) סק; 47) בטחון; 48) בהלה; 49) יהיר; 50) גשש; 52) התר; 55) גן; 56) דוד; 59) טל; 61) הר; 63) צב.

תקון טעויות תשבץ ענק מס. 53
מאוזן: 125) פלוגות שדה; 186) עיר הכהנים ביהודה.